

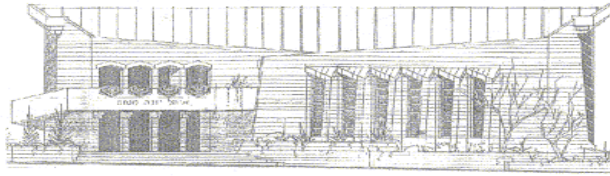
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה מאת הרב דוד אברהם ספקטור לשבת פ' תולדות תשע"א בנושא:

אברהם ויצחק ומה שביניהם

שבת שלום. אנו לומדים מהאבות ומהאמהות. מאברהם קל ללמוד. הוא איש חסד, אקטיבי, הלוך ונסוע (יב,ט), עושה נפשות ובכל מקום קורא בשם ה', אבל מיצחק קשה ללמוד. הוא נראה כולו פסיבי, לא מוביל אלא כולו מובל. עוקדים אותו על המזבח, מסדרים לו שידוך, מארגנים לו את הברכות. לכאורה אישיותו נמחקת. מה נלמד ממנו? נראה לי שבמיוחד בפרשת תולדות אפשר לראות יצחק אבינו מסוג אחר, שיכול לשמש לנו כדוגמה אישית, שאפשר ללמוד ממנו. שניהם אברהם ויצחק נקלעים למצב דומה של מצוקה. כַּבֵּד הָרֶעִב בְּאֶרֶץ (יב,י), אבל התגובה של שניהם מאד שונה. אברהם אבינו מרים ידיים וְיָצָד אֲבָקִים מִצְרִימָה לְגִוּר שָׁם (יב,י). שם בחו"ל אין רעב ויש פרנסה. הרמב"ן (יב,י) מותח ביקורת קשה על אברהם: "יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה (לָךְ לָךְ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲקָאָד), מפני הרעב, עון אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות. ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה". אמנם מפני הרעב מותר לעזוב את הארץ, אבל אין זו מדת חסידות ולא מתאים לגדול הדור כאברהם, כפי שפסק הרמב"ם בהלכות מלכים (ה,ט): "לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק הרעב (בארץ ישראל)... ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון (הבעלים של רות וערפה) שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה (מיתה) למקום." תגובה אחרת לגמרי במצב דומה יש אצל יצחק: הוא לא מרים ידיים ולא יורד מהארץ אלא מנסה להתמודד עם הרעב בארץ ובהצלחה: וַיִּצְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַחַיִּי וַיִּמְצָא בְּשֵׁנָה הַהִוא מֶלֶךְ שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה' (כו,יב). גם היום אפשר להתפרנס בארץ ובזכות האינטרנט והטיסות הישירות אפשר אפילו להתפרנס בחו"ל ולגור בארץ: עולם הזה בחו"ל ועולם הבא בארץ ישראל. יצחק אבינו לא יורד כאביו לחו"ל אלא ע"פ ציווי ה' הוא בונה את ביתו כאן: אֶל תֵּרָד מִצְרִימָה שָׁכֵן בְּאֶרֶץ (כו,ב). ומפרש המדרש רבה (סד,ג) שני פירושים: "שכון בארץ, עשה שכונה בארץ ישראל. פירוש אחר: שכון בארץ, שכן את השכינה בארץ." ושני הפירושים האלה ראיתי השבוע. הפירוש הראשון, עשה שכונה בארץ ישראל, ראיתי בטבריה. היינו שם בשבת האחרונה במלון דונה גרציה עם הצוות של מכללת אמונה, איפה שאני מלמד הלכות אמנות. המלון הוא בעצם מוזיאון סביב לדונה גרציה או בשמה העברי חנה נשיא, שנולדה לפני 500 שנה והיתה מאנוסי ספרד. בעושרה האגדי הצילה אנוסים רבים מהאינקוויזיציה בספרד, הדפיסה ספרים רבים של גדולי ישראל והשיגה רשיון מהסולטן התורכי, לבנות מחדש את העיר טבריה. אכן מכספה הרב התחילו לבנות מחדש את חומת טבריה. היא שלחה כ-132 אניות ליהודי הגולה, כדי שיעלו לארץ ישראל, לטבריה. הכל ממש חלום ציוני, רק דבר אחד היה חסר: היהודים. האוניות חזרו ריקות לנמל. השעה לא היתה כשרה, לא אכשרה דרא (לא הוכשר הדור, השעה לא היתה כשרה). כיום אולי חסר לנו עושרה המופלג של דונה גרציה ועוד חורבות רבות בטבריה מחכות לשיקום ולבניה, אבל ב"ה השעה כשרה וקרוב לשעה מליון יהודים גרים היום בארץ ישראל. אחרי 500 שנה מאז דונה גרציה אכשרה דרא. זה הפירוש הראשון של שכון בארץ. עשה שכונה בארץ. הפירוש השני "שכון בארץ, שכן את השכינה בארץ" ראיתי השבוע כאן ביום שני בבית הכנסת. כמו בשנה שעברה באו לכאן כיתות א' של בית ספר הממלכתי בגין יחד עם המורות, המנהלת וההורים כדי לקבל חומש בראשית וללמוד על בית הכנסת, ספר התורה והתפילות. המרחק בין בית הכנסת לבית ספר בגין הוא בהליכה שתי דקות, אבל השנה הם שכרו רכב עם כתר תורה והגברה ורקדו עם דמוי ספר תורה ושירים חסידיים ומזרחיים משך כשלושת רבעי שעה ברחובות השכונה, ממש כמו בהכנסת ספר תורה ורבים מתושבי השכונה והקהילה הצטרפו עליהם. באולם השמחות הם קבלו שיעור והפעלה מבנות מדרשת בית שמש וכאן בבית הכנסת הסברתי להם על בית הכנסת וכל הילדים עלו לבימה והאבות פרסו טלית מעל ראשיהם ואמרו ברכת ההורים שאומרים בכל ליל שבת והילדים ענו אמן אחרי כל ברכה ודמעות רבות זלגו מעיני האבות והאמהות. זה מה שקוראים במרכאות בית ספר חילוני בארץ. ראינו בשידור חי מה פירוש שכן את השכינה בארץ. נשוב לדמותו של יצחק. גם ממנו אפשר ללמוד הרבה. גם הוא אקטיבי, פעיל מאוד, אבל בדרכו השקטה. אברהם אמנם עולה ארצה, אבל יצחק נשאר בו גם במצב של חרפת רעב ומנסה בהצלחה להתמודד וזורע ויש ברכה ויגדל האיש מאד. הוא בונה כאן שכונה ומשכין את השכינה. הוא עולה תמימה, שלא עוזב את הארץ. הוא ציוני נלהב שעולה בגיל 37 בהכרה מלאה על המזבח ומוכן למסור את חייו למען ה'. הוא לא יורד לצורך נישואין לחו"ל, אף שזה אחד מהדברים שהרמב"ם מתיר לצאת עבורו לחו"ל. הוא מחפש באשתו לעתיד לא את הריגושים אלא את החסד 'גם לגמליך אשקה' וזה גם אליעזר יכול לבדוק עבורו. יצחק יודע שיעקב מחופש לעשו. הלא הקל קול יעקב ורק, הַיָּדָם יָדִי עָשׂוּ ולכן שואל בעדינות האֲתָה זֶה בְּנִי עָשׂוּ אִם לֹא. ובמודע מברך את יעקב גם בברכות עולם הזה של עשו, כיון שלא מספיק להיות איש תם, יושב אוהלים אלא לפעמים עם ישראל צריך להיות גם איש יודע ציד, שיודע להגן על עצמו מאויביו מסביב. יצחק, צוחק תמיד ושמח בכל המצבים ובכל הניסיונות. ואנו דור שיבת ציון השלישית לומדים ממנו והולכים בעקבותיו: הַזְרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה וְקִצְרוּ.